

ดร.ปริทรรศน์ พันธุบรรณรค์

วิถีสามูไร

วิถีไทย วิถีโลก

ต่อ จากฉบับที่แล้ว

ท่าน สมาชิก และผู้อ่านที่รักทุกท่านครับ ประเด็นเรื่อง TPM ที่เราคุยกันในตอนที่แล้ว คือ เรื่องของ “การทำให้เป็นมาตรฐาน” โดยได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับ มาตรฐานการปฏิบัติงานที่ดี และ “การทำให้ง่ายขึ้น” โดยเฉพาะหลักการ ECRS ซึ่งเมื่อปรับขั้นตอนการทำงานให้ง่ายขึ้น ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของการซ่อมบำรุงรักษา หรือ MTTR จะต้องสั้นลง ในขณะที่ ค่าระยะเวลาเฉลี่ยระหว่างการขัดข้อง หรือ MTBF จะต้องยาวขึ้น

ประเด็นสุดท้ายที่เราจะคุยกันก่อนจะไปสู่นวัตกรรมใหม่ คือ การพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ครับ ภาษาญี่ปุ่นจะเรียกว่าการทำ “ไคเซ็น” ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่คนไทยเริ่มคุ้นหูคุ้นตากันมากขึ้นครับ

คำว่าไคเซ็นภาษาญี่ปุ่นนั้นรากศัพท์มาจากคำสองคำมาต่อ

กัน คือ คำว่า “ไค” แปลว่า “เปลี่ยนแปลง” และคำว่า “เซ็น” แปลว่า “ดี” ดังนั้น คำว่าไคเซ็นแปลตรงๆ คือ “การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น”

แต่ความหมายในภาคปฏิบัติของไคเซ็นตามวิถีซามูไรนั้น คือ การพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทำไปที่ละเล็กทีละน้อย ก้าวช้าๆ แต่มั่นคง และไม่หยุดก้าว เพราะถือว่าเมล็ดพันธุ์ที่จะนำไปทำไคเซ็น ไม่มีวันหมดสิ้น เป็นการปรับปรุงที่เสมือนกับการก้าวขึ้นบันไดไปที่ละขั้น

หลายท่านคงยังจำได้ถึงการพัฒนาแบบก้าวกระโดดที่ฮือฮากันมากเมื่อสิบกว่าปีก่อน ที่เป็นการปรับปรุงตามวิถีอเมริกันที่เรียกกันว่า “รีเอนจิเนียริง” ที่มีบางคนพยายามใช้คำว่า “นวัตกรรม” แต่คำนี้ไม่ติดตลาดครับ

การปรับปรุงที่เรียกว่ารีเอนจิเนียริงนี้ บางตำรามองกันว่าเป็นการปรับปรุงที่ตรงกันข้ามกับไคเซ็นครับ แต่ตามวิธชาภูมินั้น **ไคเซ็น และรีเอนจิเนียริงเป็นสองเรื่องที่เสริมกันได้ดีมาก** โดยเป็นการปรับปรุงที่เชื่อมต่อกันครับ

พูดง่าย ๆ ก็คือ การปรับปรุงงานใดๆ นั้นจะใช้ไคเซ็นค่อยๆ ปรับไปเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่องจนไปถึงขั้นหนึ่ง เมื่อความเร็วในการปรับปรุงที่ละเล็กทีละน้อยไม่ทันกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือลูกค้าแล้ว ก็จะใช้หลักการของรีเอนจิเนียริงเข้ามาปรับปรุงแบบก้าวกระโดด ซึ่งเมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วเอาไคเซ็นเข้ามาปรับปรุงทีละเล็กทีละน้อยต่อไป

ทำวนไปวนมาแบบนี้จะทำให้เกิดการปรับปรุงพัฒนางานต่างๆ บรรลุระดับที่ดีขึ้นเรื่อยๆ ไม่มีที่สิ้นสุดครับ

ถ้าอย่างนั้นไคเซ็นภาคปฏิบัติทำอย่างไรกันล่ะครับ?

โดยทั่วไปจะถือว่าไคเซ็นเป็น “รุ่ม” ใหญ่ที่ครอบคลุมเครื่องมือในการปรับปรุงงานแบบญี่ปุ่นไว้ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น 5ส ข้อเสนอนะะ กิจกรรมกลุ่มคุณภาพหรือ QCC หรือการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานแบบอื่นๆ ที่คล้ายๆ กัน ฯลฯ และไคเซ็นเป็นเครื่องมือที่ใช้ได้โดยพนักงานทุกระดับชั้น

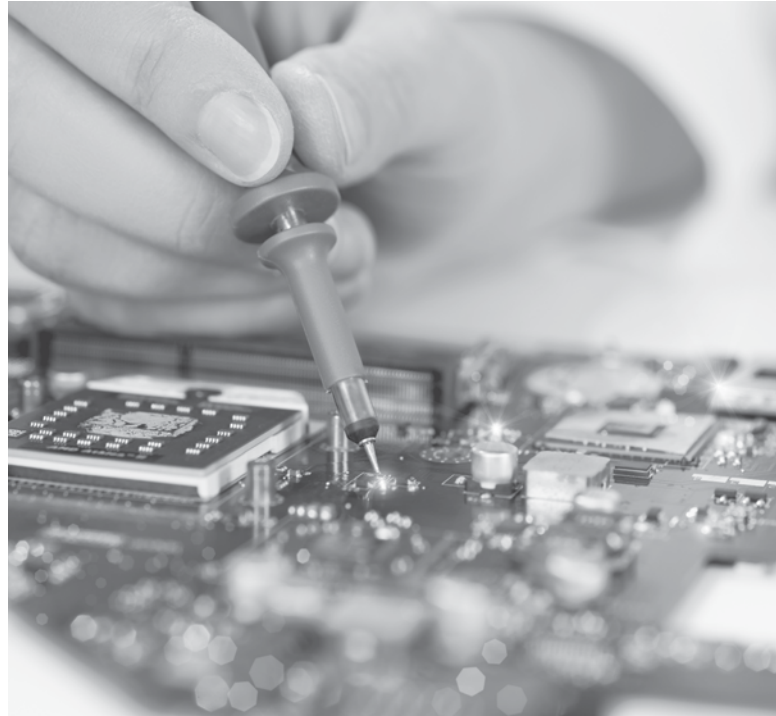
ในส่วนของพนักงานระดับปฏิบัติการ หรือผู้ที่อยู่หน้างานซึ่งเป็นพนักงานที่มักจะมีจำนวนมากที่สุดในองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนนั้น การเริ่มทำไคเซ็นที่ง่ายที่สุดนอกจากการทำ 5ส แล้ว คือ การให้พิจารณาสิ่งต่างๆ รอบตัวหรือกิจกรรมต่างๆ ในงานที่ทำ สิ่งใดที่ทำให้ปวดหัว ไม่สบาย ไม่สะดวก ทำให้ทำงานไม่มีความสุข สิ่งนั้นคือต้นกำเนิดที่จะนำไปทำไคเซ็นต่อไปได้

สิ่งที่จะต้องมียู่ในการทำไคเซ็นเสมอ คือ การทำให้เป็นมาตรฐาน หรือ Standardization ที่ได้อธิบายกันไว้ในตอนที่แล้ว เพราะการทำให้เป็นมาตรฐานเปรียบเสมือนการป้องกันไม่ให้สภาพที่ดีหลังการปรับปรุงตกต่ำไปสู่สภาพก่อนการปรับปรุง

และสิ่งที่จะต้องระมัดระวังในการทำไคเซ็น คือ **การปรับปรุงนั้นต้องพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบว่า ทำแล้วจะต้องได้ผลลัพธ์ดีขึ้น ไม่ใช่ปรับปรุงแล้วทำให้ผลลัพธ์ลดลง**

หากปรับปรุงแล้วเลวลง ภาษาญี่ปุ่นจะเรียกว่า “ไคอักษุ” ซึ่งมาจากคำว่า “ไค” มาผสมกับคำว่า “อักษุ” ที่แปลว่าเลวร้าย เช่น ปรับปรุงแล้วทำให้เกิดผลทางลบกับงานหรือกับหน่วยงานอื่น เป็นต้น ดั้งนี้ชี้ชัดว่าการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องนั้นทำได้ถูกทางหรือไม่ ก็เป็นเช่นเดียวกับการทำให้ง่ายขึ้น นั่นคือ หลังการพัฒนาปรับปรุงแต่ละครั้งแต่ละช่วงนั้น ค่า MTTR ล้นลง และ/หรือ ค่า MTBF ยาวขึ้นหรือไม่?

กล่าวโดยสรุป การปฏิบัติการมุ่งสู่ TPM นั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ เริ่มจาก **ความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่องของฝ่ายจัดการ การยกระดับความรับผิดชอบของพนักงาน ทีมงานข้ามสายงาน การแก้ปัญหาที่**

ต้นราก วินัย การทำให้เป็นมาตรฐาน และการทำให้ง่ายขึ้น การพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ในองค์ประกอบที่สำคัญที่เราได้คุยกันในรายละเอียดแต่ละประเด็นมาแล้วนั้น ที่สำคัญที่สุด คือ **ความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่องของฝ่ายจัดการ** เพราะเป็นปัจจัยที่จะทำให้เกิดการยับยั้งชั่งคิดอื่นในประเด็นต่างๆ ตามมา

หลังจากนี้เราจะมาคุยกันในเรื่องเป้าหมายของการทำ TPM ซึ่งประกอบด้วย

- ลดเวลาหยุดงานที่ไม่ได้วางแผนให้หยุดให้เป็น 0
- ลดการสูญเสียความเร็วของเครื่องจักรอุปกรณ์ให้เป็น 0
- ลดของเสียหรืองานผิดพลาดให้เป็น 0
- ลดต้นทุนวงจรอายุ (Life Cycle Cost- LCC) ให้ต่ำที่สุด

ในเบื้องต้น หากลองพิจารณาดูเป้าหมาย 3 ประการแรก จะพบว่า ทั้งหมดคือองค์ประกอบของประสิทธิภาพโดยรวมของเครื่องจักรอุปกรณ์หรือ Overall Equipment Efficiency- OEE ซึ่งหากทำได้บรรลุตามเป้าหมายแล้ว ค่า OEE ก็จะได้ 100% หรือเข้าใกล้ 100% มากที่สุดนั่นเอง

ง่ายไหม?

ไม่ง่ายเลยใช่ไหมครับ แต่ก็ไม่ใช่สิ่งที่เป็นไปได้ครับ

แล้วมาคุยกันในรายละเอียดต่อไปนะครับ